

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

VIII. De Missa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

item Christum agroscent Corpore & Sanguine; Luth. ibid. Melanch. de Cœna, lly. in Confess. Antwerp. Quidam esse adorandam; Lutherus l. de verbis, *Hoc est Corpus*. Bucerus, Brentius, Kemnitius. Negant hi tamen adorandam sic, ut Catholici docent; quos ἀπολάτρεις vocant.

CALVINUS *Instit.* l. 4. c. 17 § 35. &c. cum suis omnem Eucharistiæ adorationem proclamant esse Idololatriam. Tigurini in apolo- g. fatentur, se adoraturus Sacramentum, si crederentibi Christum esse præsentem.

SVADENT istis. 1. *Lutherus*. Ad verba Cœnæ attendendum; at adoratio impedit attentionem. 2. *Calvinus*. Apostoli communicantes non leguntur adorasse. 3. Christus in omni creatura est: ergo & adoranda foret. 4. *Honorius III.* instituit adorationem: *Urbanus IV.* festum Corporis Christi: ergo humanam inuentum est.

AVTOR. Christo in Eucharistia debetur Adoratio. 1. *Deut. 6. Matt. 4. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies*: At Christus Deus & homo est in Euch. Ergo. DICES: Adorandus est, ubi est, seque adorari iussit, sc. in Cœlo, non in Sacramento: Nec enim dixit, *Accipite & adorare*. Deinde, Christus non est in Cœna; sed Corpus eius. *RESP. Ioann. 4.* In omni loco adorandus est Deus. Nec in præcepto erat, ut adoraretur; sed ut qui- eleret: rectè tamen adoratus est. Ita Adorari, est secundaria Sacramenti Insti- tutio. 2. Traditio S. Patrum iubet a- dorari in Euch. Christum. *Beilarm. lib. 4. c. 29.*

DICO AD I. Adoratio ex verbis Cœnæ oritur, ut inde moueamur ad cæ- tantum abest, quòd impediatur.

AD II. Apostoli ut se habuerunt erga conuersantem cum iis Christum: ita & erga latentem sub speciebus. Sem- per ut Deum agnouerunt, sic & colue- runt.

AD III. Non instituit Honorius, sed monuit Prælatos, ne Christum honore sine rent fraudari. Festum Urbanus in- stituit, cuius officium id postulabat.

VIII. DE MISSA.

QVÆSTIO LXIX.

Missa Sacrificium Vnde, Quid, Quotplex esse dicitur?

LUTHERANI. Missam deducunt à voce *Mahhus* *Lzim*, Dan. 11. *Deum Mahhusim colet in loco suo*. Et *Missam*, ait *Kemn. p. 2. Exansu*. robur esse Romani Antichristi. 2. Melanch. *Missam* dici vulgè ab *Missach*, id est, voluntaria oblatio.

3. CALVINUS *Instit.* l. 4. c. 18 § 18. Melanch. in apolo. *Confess. Aug.* dictam volunt à mit- tentis muneribus, quasi symbolis.

4. Missam definit Melanch. ibid. esse o- pus, quod Deo reddimus, ut eum honoremus. Et seque vult Sacrificium duplex, Propitiatoriū, seu Satisfactio pro peccatis Deū placans: Eu- charisticum, seu gratiarum actio pro benefi- ciis; ut est Fides, prædicatio, oratio, &c. & ba- na quæcunque ad laudem Dei: Et hoc proprie vult Missam esse: teste *S. Aug. 10. Ciuit. cap. 6. Sacrificium verum est omne opus bonum, quod agitur, ut S. Societate inhereatur Deo; relatum ad eum finem, quo beati esse possimus.*

5. CALVINUS ibid. Nos perpetuo Scri- ptura usu Sacrificium appellari scimus, quicquid omnino Deo offertur.

6. Kemnitius ibid. ait; Sacrificium est Ceremoni- ale quid & externum; ut in Veteri Testam. Hostiæ, ho- locausta, decimæ, &c. 2. Sacrificium Crucis mors Christi. 3. Sacrificium Spiritale interior; ut prædica- tio, oratio, elemosina, mortificatio &c.

AVTOR. I. Missa, vox antiquissi- ma apud *S. Ambr. l. 5. epist. 37. Aug. Serm. 91. de temper. &c.* 1. dicitur à dimissione po- puli. 2. Accipitur etiam pro precibus. 3. pro Liturgia ab Offertorio vsque ad

Rr 3. finem.

finem. 4. pro tota Sacrificii Actione; Et hæc propriè est Missa: Eius formalis ratio consistit in Oblatione, Consecratione, & Sumptione; quoad materiam formam, finem.

II. SACRIFICIUM est oblatio externa, formaliter; facta soli Deo, (hæc quidditas) quæ à legitimo Ministro, rite ordinato, Res sensibilis & permanens, ritu mystico consecratur, offertur, transmutatur; Quo fine? ad agnitionem humane infirmitatis, & professionem diuinæ Maiestatis.

III. Sacrificium legis Mosaicæ, 1. Ratione Materie, erat Victimæ animalium: Immolatio frugum, panis, salis, thuris: & Libamina liquorum. 2. Ratione formæ ac finis, erat Holocaustum; Sacrificium pro peccatis: & Hostia pacifica. 3. Ratione temporis, Iuge, & Solenne.

2. Legis Evangelicæ duplex: Cruentum Crucis: Incruentum altaris: Figuratum in lege vtrumque fuit. In Cruento plura insunt. 1. Christus oblat: 2. à Patre in mortem: 3. Patri obediens: vt Isaac. 4. Verè occisus; vt Victimæ. 5. Sanguine effuso; vt aspersa superliminaria: 6. Sanguine nos mundante; vt Hircorum sanguine, Hebr. 9. 7. Innocens occisus: vt Agnus paschalis: 8. Insons cum latronibus depuratus; vt Hircus loco agni. 9. Crura non fracta; vt Agni. In Incruento item plura spectanda. 1. Iuge est. 2. Caro Christi editur verè; vt agni. 3. Sub specie panis & vini; vt Melchisedech. 4. Edendum à puris; vt sanctificatio filiorum Iob. 5. Sit præuia contritio; vt agrestis lactucæ esus cum agno. 6. Paratio in viam mandatorum; vt succinctorum lumbos.

Cruentum & Incruentum Conueniunt, 1. In Christo per modum Victimæ oblati. 2. In offerente, qui principalis Sacerdos est Christus. 3. In fine: nam vtrobiq; pro peccatis. Differunt, 1. Specie externâ, hominis veri in cruce; Panis & vini in ara. 2. In ritu ac modo offerendi; in cruce per mortem realem; in ara per mysticam Consecrationem. 3. Ministro, ad aram Sacerdote; in Cena seipso. 4. In Effectu, per Crucem acquisito, in ara applicato. 5. In significatione: Nam Sacrificium Cruentum nihil typi habuit: Incruentum est representatio Cruenti: Hoc facite in meam commemorationem.

DICO AD I Rex culturus Deum Mahuzim erit Rex Aquilonis, Daniel. 1. quem Romani oppugnabunt, teste Hier. Idè alios Deos non colet, nisi Mahuzim; At nos fingimur tot colere, quot Sacerdotes. Dein Antichristum fingunt natum post annum Christi 600. at Missa cœpit anno Christi 34.

AD II. At qualis voluntaria oblatio? Infra, ad IV.

AD III. At hoc est contra omnem Antiquitatis Veritatem; quia confundit Missam cum Agapis, Conuiuuii corporalibus, seu sportulis.

AD IV. Non omne opus bonum ad laudem Dei factum, est propriè Sacrificium.

I. Quia opera virtutum in Scripturis opponuntur Sacrificio. Ole. 6. Misericordiam volo, & non Sacrificium. 1. Reg. 15. Melior est obedientia, quam Victimæ. Psal. 50. Si voluisses Sacrificium, dedissem vique, &c. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, &c. II. Quia virtus in sola actione consistit; at Sacrificium aliquid præterea

tenibile offert Deo. Gen. 22. *Ecce ignis & ligna, ubi victima?* III. Quia actus proprius & elicitus non potest diuersarum esse virtutum: at Sacrificium est proprius actus religionis; teste Aug. l. 20. *contra Faustum, c. 21.* IV. Quia in Ecclesia vnum est propriè dictum Sacrificiū, iuxta Aug. 8. *Ciu. c. ult.* & omnes S. Patres. V. Sacrificium & Sacerdotium, propriè dicta, sunt relatiua: Hebr. 5. & 8. *Omnis Pontifex ad offerendum munera constituitur:* Ideo Lutherani propriè dictum Sacerdotium non agnoscunt; quia Sacrificium propriè dictum respuunt: At qui non omnes, qui bona operantur, sunt Sacerdotes propriè dicti. V. Altare, & Sacrificium sunt relata; at ara non est omni operi bono necessaria. Vnde contra Melancthonem Calvinus Instit. libro quarto capit. 18. §. 13. *Qui Sacrificii vocabulum ad omnes ceremonias, & religiosas actiones extendunt; quâ ratione id faciant, non video.* Quare S. Augustin. supra definit impropriè dictum Sacrificium.

AD V. Omne Sacrificium est oblatio; sed non contrà: vt vult Calvinus. I. Illud enim requirit mutationem & consumptionem. Non igitur προσφορά est θυσία aut τελική. 2. In Scripturis multa dicuntur offerri, vt aurum, argentum, fructus, byssus, &c. quæ dici nequeunt Sacrificari. 3. Quia Oblationes non requirunt altare, nec Sacerdotium.

AD VI. I. Decimæ nusquam in Scriptura dicuntur Sacrificium propriè dictum. Hoc enim soli Deo offertur; illæ autem Sacerdotibus, non Deo. 2. Ceremonialia, & externa cum Vetere

Testamento desierunt esse Sacrificia, ait verè Kemnitius: At idem contendit Baptizari, & Coenare esse Sacrificia: sunt autem externa & ceremonialia: ergo non solum spiritalia interna sunt Ecclesiæ Sacrificia.

QVÆSTIO LXX.

An verum Sacrificium offeratur in Misa?

LUTHERVS in formula Misa ad Wirtenb. omnia adprobat vsque ad offertorium; inde, ait, sequitur tota illa abominatio. Proinde repudiati, qua oblationem sonant, qua pura, retineamus. Sic anno 1523. In eo totus est, docere, Nihil à nobis offerri nisi orationes; quin à Deo nobis offerri Eucharistiam, in testimonium promissionis. Ideo anno 1521. edit librum de abroganda Misa priuata. Alium anno 1521. contra Regem Angliæ. Alium anno 1523. contra Canonem. Alium anno 1527 de verbis Cœna contra Zvinglium. Alium anno 1528. quo fatetur supra omnes abominaciones se habere Missam, nilque dolere grauius sibi, quàm quod XV. annis Missas patrarit. Anno 1534. lib. de Misa priuata fatetur se à cacodæmone edoctum de abominacione Misa.

LUTHERANI pariter spiritu furiantur eodem. Lutherus libro de Misa priuata. *Hic non moramur, si clamitent Papista, Ecclesia, Ecclesia, Patres, Patres, Quia hominum dicta, aut facta nihil in tam magnis causis curamus. Scimus ipsos etiam prophetas lapsos esse, adeoque Apostolos.*

CALVINVS Inst. libr. 4. c. 18. contendit Missam, 1. Insigni contumeliâ Christum, afficere. 2. Crucem eius sepelire: 3. Mortem eius in obliuionem tradere: 4. Fructum, tollere: 5. Sacramentum dissipare. Totum, id caput furiosis scætet blasphemis ac mendacijs. Proinde in sua formula Geneuensi de Sacramentis administrandis cauet, ne mentio fiat oblationis. Vbi supra, ait: *Pestilentissimo errore Satan totum penè orbem excacauit, vt crederet Missam Sacrificium.* Ibidem § 12. *Non est cur vllâ hominum auctoritate, vel annorum prescriptione patiamur nos moueri.*

LUTHERO-CALVINISTÆ certatim vocant Missam, *Horribile Sacrificium, Idololatricam, commentum papisticum, exitialem voraginem, abominationem, &c.*

SVADENT istis. I. *Lutherus*. Cœna est Sacramentum, quo accipimus quid à Deo; est & Testamentum, continens promissionem hæreditatis: At Sacrificium est quo Deo quid offerimus. Et Hoc ex fide procedit; illud fide accipitur.

II. Dominus ad mensam sedit, Sacramentum distribuit; Non se Patri obrulit.

III. *Calvinus* quinque obiicit. Christus est *Sacerdos in æternum*: ergo successores non habet Sacerdotes; proinde nec plura Sacrificia propriè dicta sunt in terris: uti in Vet. Testamento erant inter mortales Sacerdotes: at *Hebr. 7.* Christus non moritur.

IV. *Calvinus*. Sacrificium Crucis vim habet infinitam & æternam: Quare alio nil opus: & tot Missas multiplicare, est negare vim Crucis. Nam, *Hebr. 9.* *Semel ad destructionem peccati per hostiam apparuit.* Et *Semel oblatus est, ad multorum exhaurienda peccata.* *Hebr. 10.* *Vna oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos.* *Ioann. 19.* *Consummatum est.*

V. Confirmatio Testamenti Christi à morte Christi pendet: sed Missa est novum Testamentum: ergo mori toties oportet Christum: Cùm hostiam occidi oporteat essentia Sacrificii. Idecirco Mors vnica Christi aut non creditur, aut nihili ducitur.

VI. Missa fructum crucis præripit: nam in hac videns novam redemptionem, & peccatorum remissionem novam, illius in cruce factæ facile obliuiscitur.

VII. Christus non dixit, *Offerte; sed Accipite, comedite, & bibite.* Ergo Eucharistia ex Institutione est Sacramentum, non Sacrificium.

VIII. Nulla sit remissio peccatorum sine effusione Sanguinis: hæc nulla est in Missa: ergo nec ea est Sacrificium.

IX. *Parvus*. Nullum Sacrificium sæpius

iteratum potest perficere cultores: at tale est Missa: ergo nequit remittere peccata.

AVTOR. Missam esse propriè dicti Sacrificium docent, I. Figuræ, Melchisedech, Agnus paschalis, Sacrificia alia. 2. Prophetiæ: 3. Promissio Christi, *Ioann. 4.* 4. Verba Institutionis, 5. Apostoli. 6. S. Patrum Traditio. 7. Ritus altarium. 8. Vox *Sacerdos*. 9. Liturgiæ plurium. 10. Et Traditio. De plerisque ordine quæremus infra.

DICO AD I. Et Sacrificium & Sacramentum sunt opus & actio Christi non nostra, ut Lutherus assumit. Christus enim & se obrulit, ac offert Patri; & que dedit & dat nobis. Dein; Confundit Signaculum promissionis, consistit in Eucharistia; cum ipsa promissio, consistente in verbis, *Accipite, manducate, &c.* At potest Signaculum esse Sacrificium, ut quod potest Deus ceu victima sibi oblatam assumere, in signaculo promissionis. Sic omnia Sacrificia Legis orant simul signacula promissionis diuinæ. Demum; Eucharistiam dicimus esse Sacramentum, quæ est signum externum gratiæ inuisibilis, in sumptione data nobis: Dicimus esse Testamentum, quæ est authenticum diuinæ voluntatis & promissionis Instrumentum: Essetq; Sacrificium, quæ offertur Deo, quod acceptum à Deo.

AD II. Ersi Euangelistæ non expresserunt, se Patri Christum obrulisse, non tamen negarunt, cum se non obrulisse. At quod se obrulit, scimus ex Circumstantiis Institutionis, Figuris, Verbinis, Patrumque Consensu. Plura si militer non expresserunt: ut quod Agni immolârit, ederetque ritu conuictos. Quod

Quod vinum in calice habuerit; nam illud, *de genimine vitis*, fertinet ad esum agni; non ad Sacram Cœnam.

AD III. Christus non habet successores, sed Vicarios siue Ministros: hi enim sunt viuorum, illi mortuorū: Christus autem non moritur, sed viuit semper: quocirca Sacerdotes sunt Christi Vicarii in Sacerdotali officio. Vt Aaron, quoad vixit, Sacerdotes habuit inferiores; at mortuo successum est pari cum potestate. *Nos autem, 2. Cor. 5. pro Christo legatione fungimur.*

AD IV. Similiter retorqueo Sacrificium crucis vim habet infinitam: ergo nil opus Baptismo: &c. Nil opus alio Sacrificio, aut cruenti Sacrificii repetitione; aut vt sæpius moriatur Christus: at opus, tum, vt simus memores beneficii tanti; tum vt huius fructus in particulari nobis applicetur. Vtrumque hoc fit per fidem, Sacramētū, Sacrificiū, prædicationem &c. Vnde horum nihil superfluum est. *O homo, tu quis es, vt dicas Deo, quare ordinasti sic?*

AD V. Missa est Sacrificium in cruentum, repræsentatiuum vnici Cruenti; ideo dicere, mori Dominum, nefas est: sola præteriti repræsentatio repetitur ad gratitudinem, & Cruenti sacrificii applicationem.

AD VI. Falsum præsupponitur, quasi Missa vim expiandi habeat sine Crucis Sacrificio; Et; Missa est opus Christi, non nostrum, nisi vt ministrorum: estque memoriale factæ redemptionis in cruce.

AD VII. Vt non illo, *Offerte, vsus tamen est alio pari vocabulo, Hoc facite in meam cōmemorationem* cum interna gra-

uitudine, & externa in signo Sacrificii memoratiuo: quæ gratiarum actio vtraque est oblatio. Vnde S. Aug. l. 20. contra Faustum, c. 18. *Christiani iam peracti in Cruce Sacrificii, memoriam celebrant sacrosanctâ Oblatione, & participatione Corporis & Sanguinis Domini.*

AD VIII. Sic retorqueo: Nulla fit remissio peccatorum sine Sanguinis effusione: at in fide iustificante Luthero-Caluinistarum non est Sanguinis effusio ergo nec per eam fit remissio peccatorum. At Apostolus loquitur de Veteri Lege, in effusione Sanguinis opus ad remissionem peccatorum. Facta tamen à Christo effusio Sanguinis diuersimodè applicatur nobis: Iudæis per Sacrificia cruenta typica; Christianis per Missam, aliaque Sacramenta.

AD IX. Sic retorqueo subsumens: At fides, aliaque opera pia ad Dei laudem (quæ aduersariis sunt Sacrificia) sæpius iterantur: ergo ea non possunt perficere cultores. At maior, (nullum Sacrificium sæpius iteratum potest perficere cultores;) falsò tribuitur Apostolo; qui id de Molaiis dicebat.

QVÆSTIO LXXI.

An Oblatio Melchisedech fuerit Sacrificium, & typus Sacrificii Christi?

LUTHERANI IUXTA & CALVINIANI;
L. 1. Assentiuntur nobis, quod *Melchisedech, Rex Salem erat, & Sacerdos Altissimi.* Genes. 14. 2. Negant in Sacrificium, ad gratiarum actionem pro victoria, obtulisse panem & vinum; sed ad corporalem Abrahamæ refectionem. 3. Negant ea in oblatione fuisse typum Christi: Vnde hoc non consi-

S s   stic

fit in oblatione panis & vini, Calvinus, Kemnitius.

SVADENT istis. 1. Calvinus c. 18. §. 2. *Perperam trahunt ad panem & vinum illa: Erat Sacerdos Dei Altissimi: qua Paulus ad benedictionem refert minoris a maiore factam.* 2. Ibid. *Si Missa typus fuisset, an Apostolus, qui minima excusat, rem adeo seriam & gravem fuisset oblitus?* 3. Kemnitius pag. 750. p. 2. *Exam.* Esto; obtulerit Deo Sacrificium Melchisedech; non tamen sequitur, Christum simile obtulisse. Nam Apostolus, *Heb. 5. & 7.* non attingit oblationem panis & vini. 4. Kemnitius. *Typus Melchisedech, consistit in his, in quibus discernuntur Melchisedech & Aaron: sed Sacrificium quotidianum panis & vini fuit in Sacerdotio Aaronico; Exo. 29 Num. 28.* 5. Illyric. 5. Melchisedech obtulit panem & vinum, ac in Missa solum sunt species, non ipse panis ac vinum. 6. *Martyr.* Patres dicunt panem & vinum datum esse Abrahæ in cibum. Ergo, &c.

AUTOR. I. Melchisedech, ut Sacerdos, protulit panem & vinum sanctificatum; ac primario obtulit Deo in Sacrificium; dein Abrahæ ac militibus dedit, ut Sacrificii essent participes: Non autem ut Rex, communem panem protulit, in refectorem corporalem; ceu volunt Luthero Calvinistæ.

II. Ille fuit typus Sacrificii incruenti Dominici; & ex parte etiam Cruenti.

I. RATIO. Quia Christus fuit verè Sacerdos secundum ordinem Melchisedech; & non secundum Aaron; ergo similis illi, non huic; scilicet in Cœna offerens panem & vinum; non animalia. 2. Ita S. Patres apud Bellarm. lib. 6. 1. de Missa, c. 6.

3. Melchisedech fuit Rex iustitia, de-

nomine: 2. Officio Rex Salem, id est, pacis. 3. Origine, sine patre, sine matre. 4. Duratione, Neq. initium dierum, habes neque finem. 5. Oblatione panis & vini: Ita & Christus; & plusquam Melchisedech hic.

Et hoc intendit Apostolus, scilicet explicare Excellentiam Sacerdotii Christi supra Aaronis: ceu & Melchisedech fuit supra Aaronem. 1. Quia ille benedixit Abrahæ, consequenter & Aaroni, qui in lumbis Abrahæ fuit. 2. Quia accepit decimas ab Abrahamo. 3. Quia non habuit initium dierum aut finem. Itaque non disputabat de typo & similitudine inter Christum & Melchisedech sed de præcellentia Sacerdotii Christi per Mosaicum; quo pane & vino nihil opus.

DICO AD I. Falsum dicit, non trahere verba, *Erat enim Sacerdos Alt.* ad panem. Nam Abrahæ benedixit ut maior minori.

AD II. Iam patet intentio Pauli describentis.

AD III. Patet item ex dictis, etque Consensu S. Patrum; & ex similitudine CHRISTI cum Melchisedech.

AD IV. In Aaronico panis & vinum fuit ut pars condimentalis in altero cruento Sacrificio principali: ac in Melchisedechano panis & vinum erant sola & omnis materia Sacrificii.

AD V. Species Sacramentales sunt eximie panis & vinum ob rem. Contant tam diuinam.

Q V Æ S T I O LXXII.

An Missa esse Sacrificium
proprie doceatur ex
FIGURIS?

LUTHERANI vt Kemnitiuſ p. 2. Exam pag 719.
De Agno Paſchal negat, deq; figuris alijs; quod ſpe-
ctant ad Miſſam; eò quòd in Sacrificio crucis fuerint
impleti, cuius & typi fuerant.

SYADET illud. 1. Aug. lib. de Vnit. Eccl. docet,
Scripturas figuratas, quòd variè exponi poſſint, non fa-
cere fidem, niſi alio Scripturæ loco explicentur. 2.
Diſſimilia ſunt plura. Nam Agni immolatio erat cru-
entificata à populo; non erat propitiatoria pro pecca-
to; ita Miſſa eſt incruenta (ſit à Sacerdotibus ſolis; eſt
propitiatoria de tur. 1. Sacrificia Vet. Teſtam fue-
runt typi pro Sacrificio crucis, non pro Euchariftia, im-
pletiq; ſunt in Cruce, niſi eſt ſaper pro Euchariftia im-
plendum.

AUTOR. I. Celebratio Agni Pa-
ſchalis figura fuit Euchariftiæ: quod
Kemnitiuſ negat: At illa erat immola-
tio viſtimæ oblatæ Deo: ergo celebratio
Euchariftiæ, eſt quædam viſtimæ oblatæ
Deo immolatio: vt figura reſpondeat figu-
rato. 1. Maior I. Cor. 5. Etenim Paſcha
noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Itaque epu-
lemur. Ecce figuram & veritatem. At
ante paſſionem fuit epulū, ergo ante hoc
immolatio & peracta eſt in Sacrificio
Chriſti incruenta; quæ Miſſa fuit. 2. De-
inde Agnus immolabatur luna 14. ad ve-
ſperam: in memoriam Ttransitus Ange-
li per mortes: māducabatur à circumei-
ſis, & his mundis. Ita & Euchariftia prius
immolatur in memoriam paſſi Chriſti,
manducatur, &c. Eſto fuerit typus hic in
Cruce impletus; Miſſa eſt & huius repræ-
ſentatio cruenti, & prioris incruenti Sa-
crificii. 3. Ita & S. Patres atteſtantur.
Bell. l. 1. c. 7.

II. Exod. 24. Poſt datam in Synale-
gem, & promiſſiones factas, ſancitū foe-
dus fuit ſolenni Sacrificio & ſanguinis
adſperſione: *Hic eſt ſanguis Teſtamenti,*

quod mandauit ad vos Deus. Ita & in Cœ-
na Sacra: *Hic calix nouum Teſtamentum eſt
in meo Sanguine.* Vnde ſic erroneè Luthe-
rani: *Cœna eſt Teſtamentum Chriſti; ergo nō
eſt Sacrificium.* Quin contra infero: ergo
eſt & Sacrificium. Vt enim Sanguis Te-
ſtamenti erat ſanguis Sacrificii prægreſſi:
ita & Euchariftia eſt ex præuio Miſſæ Sa-
crificio.

2. Paria ecce: Teſtamentum ſit à vi-
uo; à libero, ſuique iuris: Mandante quid
hæredibus: Relinquente promiſſam hæ-
reditatem: Teſtes adhibente: Dicente ſe
Teſtari: Instrumentum public. confici-
ente. Ita Chriſtus in Cœna vixit; in cru-
ce mortuus eſt: liber erat: dedit mandatū
dilectionis: promiſit, *quod tradetur in re-
miſſionem peccatorum.* Teſtes erant Apo-
ſtoli: Se teſtari dixit, *Hic eſt Sanguis meus No-
ui Teſtam:* Instrumentum public. fuit S.
Cœnæ inſtitutio. Hæc eadem & in Cru-
ce peracta ſunt: Ergo vtrobique Sacrifici-
um perpetratum eſt, prius Cruentum,
Incruentū poſteri: Sicq; figura cōplera.

DIEO AD I. Scriptura figuras tri-
fariam explicat: 1. Immediatè poſt figu-
ram; vt Dominus in parabolis fecit. 2.
Scriptura teſtante Eccleſiæ explicationē
ſibi eſſe conformem, non contrariam.
Teſte Aug. l. 1. contra Creſcon. c. 33. 3. Si-
cubi colligitur implendam figuram eſſe
completam. Atque his modis rectè ex
figuris facimus fidem probabilitatis mi-
nimum, ſæpe certam.

AD II. Non omnia, quæ in Agno
ſiebant, rei figuratæ conueniūt; quia alia
in typis alijs prænotata ſunt rectius: vt in
Manna, aut Melchiſedechana, &c. Et ca-
dem in figura quædā rectius quadrāt Cru-
ento, alia Incruento Chriſti ſacrificio: Vt
illa de Agno, &c. Ss 2 AD

AD III. Iam liquet eoldem fuisse typos etiam Cœnæ seu Eucharistiæ: testibus S. Patribus.

QVÆSTIO LXXIII.

An Missa Sacrificium esse doceatur ex PROPHETIIS?

LUTHERO-CALVINISTÆ pertendunt Vaticinia impleta esse in Sacrificio Crucis: Deinde pleraque intelligenda de Spirituali Sacrificio bonorum operum ad laudem Dei.

SVADENT istis de Malachia. 1. Malach. non dicit, Sacrificulum debere mimiciis gestibus in pane & vino representare passionem Christi. 2. Malach. dicit in genere futurum Sacrificium mundum: non explicat, quale. At in Novo Testamento sunt solum spiritualia. Huc citant S. Patres.

AUTOR. Prophetiæ sunt de Sacrificio S. Cœnæ propriè dicto; non de improprio Spirituali. 1. Malach. 1. Offerria super altare meum panem pollutum, cæcū, claudum. &c. At verò; In omni loco Sacrificatur, & Offeritur Nomini meo Oblatio munda; scil. Corpus & Sanguis Christi: quod in mundum esse nunquam potest. Estq; Noua oblatio: At Caluino Inst. l. 4. c. 12 §. 4. & c. 15. §. 3. sunt sordes, inquinamenta: Lutheranis, etiam peccata: Nec ea noua sunt, cum in lege & Naturæ, & Mosaica fuerint frequentata. Itaque confertur ibi figuratum Sacrificium, cum figurato.

AD SVASIONES liquet ex hisce refutatio: quæ Patribus vtuntur falsariè.

Cætera documenta ex Prophetiis, ex Prædicatione Christi, Ioann. 4. ex Institutione Cœnæ, ex Vsu Apostolorum, Vide in meo Antichristo p. 3. q. 27.

QVÆSTIO LXXIV.

An Missam esse propriè dictum Sacrificium doceatur ex Antiquitatibus Ecclesiasticis?

LUTHERANI & CALVINISTÆ eleuare student ac eludere Varias Antiquitates Ecclesiasticas, Sacrificii Incruenti testes, deplice præsertim commento vano: Aut esse testimonia Sacramenti Eucharistiæ; non Sacrificii Missæ; Aut monumenta Vnici Cruenti Sacrificii in Cruce.

I. LUTHERVS de capt. Bab. c. 1. timide ait; P. 1. FORSAN vocant Sacrificium Orationes ad Cœnam fieri solitas; &c. Si nihil habetur, quod dicatur, tunc est in sua negare, quam Missam esse Sacrificium conuenit. Lib. de abroganda M. ssa. Propter auerpes & amarenes, quod contra Ritum Ecclesiæ & Statuta Patrum docerim; nihil horum me audieturum. Lib. cont. a Regem Angliæ. Dicit Patrum iudicium Rex pro Missari Sacrificio, & videt meam stultitiam, quod solus vti in se pre omnibus. Hoc est quod dixi; Theμιστικὸν ἀνακαθερέναι, quod prædicant, nisi ad iustitiam hominum, & Vsum Antiquum. Ibid. ante nil curare, ut mille Augustini, mille Cypriani contra se stent. Lib. de M. ssa. priuata. Hic non moramur, si clamant Ecclesiæ Ecclesiæ, Patris, Patris: Quia hominum ad hæc facta nihil in tam magnis causis curamus. Scimus enim ipsos Prophetas ap. os esse, adeo q. Apostolos. Verbo Christi indicamus Ecclesiam, Aposto. os, ad os, ipsos Anglos.

CALVVS Inst. l. 4. c. 18. §. 10. Initio huius Sacramentū Eucharistiæ Partes vocant Sacrificium quia est memoriale Sacrificii Crucis. Ita & Kemnit. 2. Quia Veteres videri hanc Memoriam detorisse, quam Institutionis Domini conueniebat (quod repetita Immolationis faciem præ se ferebat:.) nihil intus, quam in simplice Dei ordinatione acquirere. Et huius. Certè si cogitamus, Domini, non hominum Cœnam esse, non est cur ullā hominum auctoritate, vel annorum præscriptione patiamur nos ab illa dimoueri.

II. KEMNITIVS par. 2. Exam. pag. 78. Negari non potest, Veteres, quando loquuntur de celebratione Cœnæ, usurpare vocabula Sacrificii, Immolationis, Oblationis, Hostiæ, Victimæ, &c. Ut tamen eludat, quatuor nō-

git. 1. Histrionicam illam Missæ gestulationem ex Patribus doceri non posse. 2. Patres sic explicari, quod loquantur *Vel de elemosyna: Vel de Precibus Cœnæ: Vel de Gratiam actione: Vel de prædicatione mortis Christi: Vel de exercitiis pietatis variis: Vel de Oblatione*, quâ fideles seiplos Deo vouere solebant. 3. Quia diserte dicunt, in S. Mensa situm esse Agnum Dei inueni-
tè immolatum ait, *Ego verò non nego hoc*: Et fingit tria. 1. Christum esse Sacrificium propitiatorium: Actionem Cœnæ dici Sacrificium, quia Consecratio & Distributio Cœnæ fit. 2. Quod sit Commemoratio Cruentis Sacrificii. 3. Demum causam desperans ait: *Neq; Veterum, qualescunq; sententia; sed Scriptura Canonica est regula fidei, & iudicij in hac controuersia.*

III. LUTHERANI, vt Kemnitius vult, Vocem *Sacerdos, Sacerdotium*, Patribus capi pro ministerio prædicationes, & Cœnæ: non pro Sacrificiali Missa.

IV. CALVINUS *ibid.* mentitur, Veteres honorem *Sacerdotij* sic vni Christo tribuisse; vt Antichristi vocem putarint, teste *Aug. l. 2. contra Parmen. c. 8.* si quis Episcopum fecisset intercessorem inter Deum & homines. *ibidem* II. *Imitati sunt propius Iudaicum Sacrificandi morem; quam aut ordinat Christus; aut Euangelij ratio ferebat*: de Liturgiis S. Jac. Clem. Basil. Chryl. &c. loquitur.

AUTOR. I. S. Patres, de Eucharistia loquentes, his vtuntur vocibus: *Sacrificium, Oblatio, Immolatio, Hostia, Victimæ: Offerre, Sacrificare, Immolare*. II. Altaria posuerunt & coluerunt iidem Sacrificii: Supponunt igitur Eucharistiam esse Sacrificium. III. S. Patres, Ministros, qui Euch. offerunt, vocarunt, *Sacerdotes*; eorum Ministerium, *Sacerdotiû*. At Sacerdotum munus proprium est, *Offerre Sacrificium*. Hebr. 5. 1 & 8. 1. IV. LITURGIA per antiquæ S. Iacobi,

Clementis, Basilii, Chrystostomi, & Ambrosii *l. 5. & 6. de Sacramentis*, expositio earum. &c. testantium Missæ Sacrificiû. V. S. Patres Eucharistiam pro aliis in Sacrificio offerebant, offerendumque docent; quod de Baptismo aliisque Sacramentis nequaquam. VI. Tanta est Legis seu Religionis coniunctio cum Sacrificio; vt separari nequeant: Nulla enim gens, natio, Religioe vnquam caruit Sacrificio: at si tollas Missam, Christianis nullum erit externum. *Bell. l. 1. c. 20. 21.* VII. Consensus Ecclesiæ docet Missam semper, & vnicum fuisse Christianis Sacrificium. Idque fatetur Lutherus *lib. contra Regem Angliæ*. Calvinus *ibid. §. 1.* Kemnitius. &c.

DICO AD I. Contemptus S. Patrum Lutheræ Calvinistæ arguit hæreticos, & Defectionis Antichristianæ.

AD II. Status quæstionis non est de Ritibus Missæ; verum de substantia. At quæ coaceruat Kemnitius, ea cunctis Christianis vtriusque sexus sunt cõmunia: Offerre verò sacrificium solius esse Sacerdotii volunt rectè S. Patres. 2. *Deinde*: si actio Cœnæ ideo diceretur Sacrificium, quia est Sacra Actio; iam Sacrificium esset & Baptismus, omni que actio pia: quod contra omnem vsum loquendi est, piam quamque actionem dicere Oblationem: quam solam Augustinus & Cyprianus vocant Sacrificiû Deo factum. 3. *Et mentitur Kemnitius*, ab eis Sacrificium dici Eucharistiæ distributionem. 4. *Item idem mentitur*, Oblationem & Sacrificia à S. Patribus solum intelligi de Sacrificio Crucis; & non de Missa: ideoque Cœnam esse Sacrificium duntaxat Commemoratiuum. *Bell. c. 15.*

AD III. Sciens falsum dicit: quasi S. Patres necissent distinguere inter Concionatorem, & Sacerdotem. Heb. 5. *Omnis Pontifex constituitur in iis, quæ sunt ad Deum; ut offerat dona & Sacrificia.* Sic & Heb. 8.

AD IV. Sacerdotes non vocantur propriè Mediatores per modum *Redemptionis*, sed per modum *Deprecationis*. Nec; Missa est Sacrificium ad morem Iudæicum; sed Veritas typicorum Sacrificiorum; quæ omnia Christus in Cruce consummauit, & antiquauit. Crucis Sacrificium vero non fuit proprium & unicum Christianis; sed Commune omnibus veris Religionibus, quæ in lege naturæ, Moysisque fuit; nam Sacrificia v. triusque legis respectarunt ad hoc Crucis.

QVÆSTIO LXXV.

*An in aliqua Missæ parte consistat
Essentia Sacrificii?*

LUTHERANI item & CALVINIANI Catholicorum vtuntur & diuersitate sententiarum, & argumentis; quæ nos exercitii gratia mouemus: ipsi, à diuisis partibus singulis ad torum: Malè.

AUTOR. I. OBLATIO panis & vini pertinet ad Integritatem Sacrificii; nō ad Essentiam. Quia licet omittatur casu Offeritorium; verum tamen erit Sacrificium. Nam Corpus & Sanguis Christi sunt propriè materiale quod offertur. Sic omnes. CONSECRATIO materiæ vtriusque iunctim, est formalis Essentia Sacrificii; sed probabilius Partialis, quàm Totalis. OBLATIO secunda, id est. Eucatio est item pars formalis. Sic omnes. FRACTIO est pars integrans:

Nam si in Calicem S. incideret tota Hostia, relinquenda foret, non frangenda; & verum tamen esset Sacrificium. SVMTIO, à Consecrante faciendâ, pars est Essentialis.

RATIO. Quia tria requiruntur ad Sacrificium: 1. Ut res profana fiat sacra per Consecrationem. 2. Ut res sacra offeratur Deo. 3. Ut res oblata mutetur, aut ordinetur ad veram externam mutationem *D Th 2, 2 q 85. art. 3.*

II. CONSECRATIO potissimum est Essentia Sacramenti; ita tamen includat præuiam Oblationem, & sequentem mutationem, seu sumtionem. 1. Quia nihil in Missâ tam fit in persona Christi, quàm Consecratio: vt qui ipse Consecrauit. 2. Quia Apostoli, eodem proferendo verba, consecrarunt, & vt Dominus, sumserunt.

QVÆSTIO LXXVI.

An Missa sit Propitiatorium, & Impetratorium Sacrificium?

LUTHERVS *l de Capt. Babyl. c 1. In Confess. Aug. art. de Missa: Confess. Witemb. c. 16. Item*

CALVINVS *Instit l. 4. c. 18. §. 13, 14. Kemnitius p. 2. Exam. in Seff. 22. Cœnæ distributionem, & Manducationem esse eucharisticam & laeuiticam, vt potest ad laudem Dei factam, facile annunt. At vel esse Sacrificium propriè dictum, vel Propitiatorium aut Impetratorium, pernegant.*

SVADENTq; istis. 1. Lutherus. *Non potest vnus pro altero baptizari: ergo nec sumtio Eucharistia vnus pro alio fieri: non igitur Missa est propitiatoria. Quia Communio vnus prodesse alteri.* 2. Kemnitius. *Si Missa esset propitiatoria pro remissione peccatorum, vile esset non accedere Sacramenta pro remissione peccatorum percipiendâ facilius & st.*

& securus. 3. Multę Missę dicuntur pro peccatoribus, qui tamen non recipiunt donum penitentię: non igitur hoc conferunt Missa ex opere operato.

AUTOR. I. Missa verè propitiatorium est Sacrificium. 1. Teste S. Scriptura in meo *Antichristo* p. 3. q. 28. 2. Ita S. Patres. S. Iacobus in Liturgia: *Offerimus Tibi incruentum Sacrificium pro peccatis nostris, & pro ignorantia populi: &c.* Sic quā Gręci, quā Latini.

II. Idem est & Impetratorium: 1. Teste utroque Testamento, in meo *Antichristo*. 2. Testibus Liturgiis S. Iacobi Clementis, Basilii, Chryostomi, ac S. Patribus. 3. Ratio. Quod enim efficax est peccatis remittendis; id magis est pro impetrandis bonis ab datore vltro parato Deo.

III. Etsi Sacrificium vim habeat magnam impetrandi ex opere operantis: eò, quòd omnis actio bona, est grata Deo, ac meritoria: Vis tamen Missę potissima est ex opere operato, id est, ex seipsa. Ratio *Concil. Trident. Sess. 22. Can. 2.* Quia eadem est Hostia, & Offerens idem principalis, qui in Cruce, Christus, ex quo effectus principalis dependet.

AT NOTA. Valor ex opere operato bifariam in re aliqua reperitur. 1. *Instrumentaliter* in Sacramentis, quę instrumenta sunt & efficiunt immediate, per modum naturę, gratiam, ad quam sunt instituta. 2. *Infallibiliter*; sed non instrumentaliter, nec efficienter & immediate; sed infallibiliter tamen & independenter à bonitate ministri. Sic effectum producit Sacrificium, Deum placans, qui ob id impertit donū po-

nitentię mediatę. *D. Thomas 4. di. 12. quęst. 2. artic. 2.* Ratio; quia Sacrificium arę non habet vim maiorem Sacrificio Crucis: at hoc non immediate, nec Efficienter iustificauit omnes, pro quibus offerebatur; sed sufficienter solū impetrando & merendo. Alioquin omnes vniuersim essent saluati, pro quibus est passus.

DICO AD I. Sacramenta sunt instituta vt profint suscipientibus ea: Sacrificium verò etiam aliis prodesse datum est: quia per modum Orationis fit pro aliis; prodestque Sacrificanti soli quā sumit Sacramentum; at quā Consummat Sacrificium sumtionem, prodest & aliis.

AD II. Iam dixi. Si Missa immediate peccata remitteret, valeret argumentum; iam id præstant ad hoc instituta Sacramenta.

AD III. Missa infallibiliter impetrat nouum auxilium conuersionis peccatori: sed hoc variè operatur, pro peccatorum dispositione.

Q V Æ S T I O LXXVII.

An ritè pro Purgatoriis Sacrificetur?

LUTHERANI & CALVINIANI pernicaciter negant.

SVADENT Negationem. I. *Kemnit. in Exam p. 2. Calvinus in Antidoto articulo rü Parisiensium.* De vsu Eucharistię loquens ait: *Accipite, & manducate: netrū possunt mortui: ergo.*

II. *Kemnitius*: Chryostomi sententia, hunc ritum esse ab Apostolis, falsa videtur: 1. Quia Apostolica ea Constitutio in nulla S. Scriptura reperitur. 2. Quia S. Hieron. & Greg. dicunt Apostolos ad Orationē Dominicam sacrificasse. 3. Quia Tertullianus

nus

aus *L. de Corona mil.* ait, hunc ritum ex Consuetudine profuissse.

III. Mortuorum in actione Cœnæ facta commemoratio fuit; sed quod pertinerent ad Corpus Ecclesiæ, & Communionem Sanctorum; non vt refrigerium & propitiatio eis fieret.

AVTOR. 1. *Mach. 12. Sancta & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare in Sacrificio, vt à peccatis. i. peccatorum pœnis soluantur.* Ideo Iudas Machabæus iussit offerri Sacrificium pro peccatis mortuorum. 1. Qui liber improbè negatur à

Luthero. Caluinistis esse canonicus. Esto tamen; minimùm historicus docet perantiquam esse Consuetudinem sacrificandi pro defunctis; quam nec Christus, nec Apostolus ullus, nec S. Patrū quisquā reprehendit: quin laudant. 2. Traditio, mosq; peruetus est Ecclesiæ, & is Vniuersalis: cuius contrarium mendaciter affirmat Kemnitiuſ p. 2. *Exam. Trid. de Purg.* S. Chryſtom. 69. ad Antioch. pop. *Non temerè hæc ab Apostolis sancita fuerunt, vt in remendis Mysteriis fiat defunctorum commemoratio.* Sic Liturgia Iacobi & Clementis. 4. Aërius hæresiarcha, dānatus ab Ecclesia, primus docuit, non esse pro defunctis sacrificandum. 5. Consent^o Vniuersalis S. Patrum illuc incumbit. Vide *Geneal. p. 3. q. 17.*

DICO AD I. Defuncti vt participare nequeunt de carne Sacrificii, de Fructu tamen possunt. Idque dicebat Dominus, quibus præbebat Sacramentum; non iis, pro quibus offerebat Sacrificium.

AD II. Traditionem hanc refert S. Chryſt. ad Apostolos, non ad Scripturam: in hac si foret, traditio non esset. Est tamen etiam in 2. *Mach. 12.* Esto: dixerit

id S. Gregorius: nil infert. S. Hier. non scripsit. Tertullianus dicit ex Consuetudine hunc ritum esse retentum, fluxisse inde non dicit; finxit Kemnitiuſ.

AD III. Item fingit idem contra nubem S. Patrum. Aug. in *Enchirid. c. 110.* *Pro non valdè malis Propitiatio est.* Neque enim pro Sanctis sacrificati vquam dicunt Patres.

QVÆSTIO LXXVIII.

An repugnet Institutioni Missæ, vt in ea Sanctorum fiant memoria?

LUTHERANI maxime Kemnitiuſ p. 2. *Exam. pag. 818.* a illi verb. S. Aug. 8. *Ciu. c. 27.* *Nei Mysteriis non constituitur templum, Sacerdotia, Sacra, & sacrificia.* Subiungit mendaciter: *Atqui hoc in Apostolico est, & adhuc defenditur.* Idem pag. 86. *Doct. Pa. ult.* S. Cœ. am inſtituta esse, vt in eius celebratione inuocentur Sancti.

SVADENTIS Kemnitiuſ pag. 810. Christus hoc factum non in Sanctorum, sed in Mei commemorationem. 2. *Ideo se tradidit in Cœnæ, vt inſcriptionem consequamur per merita unica Oblatione Christi.* profanatur Cœnæ, cū à Deo peritur. vt per merita & preces sanctorum, in omnibus. *terna proſolutoria munimur auxilio.* 3. Aug. 22. *Cru. c. 11.* ait: in Sacramentis Sanctos nominari quidem; nullo mod. autem laudari. &c.

AVTOR. I. Non repugnat S. Cœnæ Institutioni, vt in ea Sancti honorentur. 1. Quia, 1. *Tim. 2.* iubet fieri Orationes, vt gratiarum actiones in Sacrificio hæc cum fiant acceptis beneficiis, siquæ in his præcipuum, Sanctos in cœlestem assumptos esse: quid ni pro iis Deo gratias reddamus? 2. Ita vſitarunt Liturgia S. Iacobi, Clementis, Basilii, Chrysostomi. 3. Id S. Patres tradiderunt, commendarunt. Et illius multiplex confirmatio. Vide *Bell. l. 2. c. 8.*

II. Non repugnat eidem Sanctos in eo inuocari; Non, vt ipsis Oblatio fiat quod

quod nequit citra idolatriam: Nec, vt preces ad eos dirigamus dicendo: S. Petre ora pro me. Sed vt preces ad Deū dirigamus, à quo petimus adiuuari etiā Sanctis intercedentibus. Hoc arguunt hæretici. 1. A hoc S. Patres docuerunt, & usurparunt in suis Liturgiis. 2. Ratio fauet. Nam Sancti possunt orare pro nobis, & orant: bonum igitur est id ipsum petere ab Deo, vt mediorum vnum salutis nostræ: sicut petere licet bonos in terris doctores, reges. &c. Antecedens dant Lutherani & Calviniani; licet negēt eos nostras audire preces. &c. De hoc parte I.

DICO AD I. Neque dixit Dominus: Hoc facite in meam SOLIVS cōmemorationem. Neque potest in sanctorum memoriam directē sacrificari; cum Sacrificium sit ad cōmemorationē mortis Christi; non sanctorum, nisi quatenus hīc in morte Christi vicerint mortem moriendo: quod est Sacrificium actionis gratiarum.

AD II. Gradu longē inferiore supplicamus per merita Sanctorum, quā in per merita Christi passī: nam hoc latreuticū; istud per Duliam duntaxat. &c.

AD III. Affingit id S. Augustino Kemnitius. Vide plura talia in meo *Antipap. p. 3. q. 7.*

QVÆSTIO LXXIX.

An Priuata Missa sint à Deo permissa?

LUTHERANI post Lutherum negant: vt Brent. in *Confess. Witemb.* Melanch. in *Confess. Aug.* Kemnit. p. 2. *Exam. pag. 838. &c.* Piget hac eorum blasphemiam commota reddere.

SVADENT illi. 1. Kemnit. pag. 162. *Hoc facite, &c. Consecrantes & Distribuentes; ergo Consecrate, & non Distribute, Cœnam profanare est.* Nam, *Ab. 2.*

Cœna per fractionem describitur, id est, dispensatione mī sic & 1. Cor. 10. Et 1. Cor. 11. priuatas Cœnas opponit Dominicus: Hic locus, ait, tanquam fulmen prosterit priuata Pontificiorum Missa. Et clarissima sibi sententia Chrysostomi; Quod Dominicum est, priuatum fecerunt. Cœna enim Domini debet esse Communis. 2. Commentum Cœnae sine distributione, quod ramentum ea pro sit presentibus; veteribus ignotum fuit. Chryl. hom. 3. in Ephes. Frustra habetur Oblatio quotidiana, cum nemo sit, qui simul participet. Ibid. Quisquis Mysterium confors non est, impulsus & improbus adstat. &c. 3. Canon 19. Apost. excommunicantur, qui peractā Consecratione non permanent in Ecclesia. Sic & de *Consec. dist. 2.* Ego Missa priuata fuerunt prohibita. &c.

AUTOR. Missa dicitur sed modis Priuata. 1. *A Logo* seu oratorio priuato: Sic Dominus S. Cœnam instituit in domo priuata. & sub XII. Cæsaribus persecutis onib⁹ pleræq; sic priuatim sunt celebratae. 2. *A Tempore:* Vt publica sit, quæ festis; priuata quæ fit profestis diebus. At ideo. *Dauid. 12.* dicitur luge Sacrificium, quod sit quotidianum. 3. *A Fine:* quia pro re aut persona fiat priuata. Et Missa si vni applicata tamen publica est, quia ab publico fit Ministro maximam partē pro tota Ecclesia. Sic in *Vet. Test.* Sacrificia agebantur pro priuatis causis. *Leu. 4. 5. Job. 1. & 42. 2. Mach. 3. 4.* Apauitate adstantium. Sic S. Augustini presbyteria causa rustica sacrificauit. *l. 22. Ciui. c. 8.* Et mētur Melancthon in *Apolog. Conf.* tempore S. Gregorii priuatas Missas fuisse ignoratas. 5. *Comparatione* Missæ Solennis, præter quam aliæ in eodem templo leguntur. At sic & in *Vet. Test.* Iusu venit: inque primitiua Ecclesia hucusq; teste altarium frequentia. 6. Priuata Missa est, in qua solus Sacerdos communicat. Atque hanc maximē hæretici negant licitam. At S. Cœna fuit non solum Sacramentum; sed & Sacrificium: Sed & hoc non agnoscunt aduersarii. Sacrificium autem in se publicum semper

T t est

est Mysterium pro salute publica, omnique populo peractum à Sacerdote, id est, Ministro publico.

DICO AD I. Præceptum Domini est affirmatiuum pro loco, tempore, persona. &c. Nec iussit semper iunctim, *Facere & Distribueret*; nec vetuit *Facere sine Distribueret*. Quia Sacrificium & Sacramentum administrare diuersa sunt, vt simul esse possint, non debeant; minus sunt idem. Neque Fractio est distributio Sacramenti, sed partialis actio Sacrificii. Nec *1. Cor. 10.* describitur ritus Cœnæ peragendæ; sed participatio Mensæ Domini & dæmoniorum inuicem opponitur. Et, *1. Cor. 11.* Cœnam priuatam vocat cœniuium, in quo *vnus esurit, alius ebrius est*. Nam, more Domini, cum vespertinis Cœnis Synaxes Sacras agebant. Ita *S. Chrysostomus*.

AD II. Falsum: nam Concilium A-gathense ante mille annos, Missarū meminit, quibus nulla fiebat distributio. Chrysostomus arguit raritatem cōmunicantium; & Oblationem ait frustra fieri, non in se; sed quatenus ordinatur ad Dispensationem communicantiū. Deinde idem docet sæpè, Sacrificium etiam prodesse defunctis, & absentibus viujs; qui tamen non communicant sacramentaliter.

AD III. Isti Canones iubent, vt cōmunicetur in Missis; non verant Sacrificari sine communicantibus. Et adhuc arguimus excusores è Missis nondum finitis.

QVÆSTIO LXXX:

Num Circumstantiæ Sacrificii sint tolerabiles?

KEMNITIVS pag. 883. Missas non vulgari lingua patari exagiat, vt suspectas. II. Submissa voce legi, vult esse contra Domini institutionem; qui in Cœnam fieri per Annunciationem, ipso clare *S. Verba* pronunciant. 2. Quod Cœnæ actio esse vult, beat: ergo & pronunciatio audibilis.

III. **LUTHERVS** *Capt. Bab. c. de Euch. ait.* 1. Missa cō magis est Christiana, quod simplicior est, simpliciorque Missæ Christi, sine pompa vestium, gestuum, cantuum. &c. 2. Non tamen calumniam Ecclesiam ob ritus antiquos, 3. Ceremonias sine fide est irribula impietatis.

IV. **KEMNITIVS** pag. 832. quadruplices Missæ distinguunt Ceremonias. 1. *In S. Scriptura manent.* Vt accipere, Benedicere, Manducare, Mortem Dominum nunciare. 2. *Præscriptæ non scriptæ sint;* vt psalm. lectiones, præces. 3. *Superstitiosas & impias;* vt pro defunctis offerre: Sacrificare, sanctos invocare. 4. *Adiutorias;* vt velles, vasa, ornamenta.

AUTOR. I. **LATINA,** Græca, Hebraica Lingua, non Vulgaris, est apta Diuinis, præsertim in Missa. I. Quia sacrificium est Actio Oblationis, Cōsecrationis, & Sumtionis: ad Deum colendi magis, quàm instruendum populum. 2. Conceptis verbis sacrificandū est: avulgares linguæ sæpè variant; Et tollitur communicatio Ecclesiarū. Gallus non posset in Germania sacrificare. &c.

II. Submissa legi est ad reuerentiam Mysteriorum ait *S. Basil. l. de Sp. c. 7.* 1. Missæ Iacobi, Clementis, Basili, Chrysostomi præscribunt quædam submissæ legi. Vt & *Leu. 16.* intra velum à solo Incessum offerebatur. 3. Et Christus Sacrificium Crucis silentio magis peregit, quàm clamore. Et memorandæ mortis Domini Annunciatio sit Actione magis, quàm sermone extra Prædicationē Dominam autē si loqui oportuit, vt doceret Apostolos. 4. Neque verba in Sacrificio requiruntur, quod ipsa sint Sacrificium; sed vt Christi præsentiam nobis efficiant. 5. Neque Dominus præcepit auditu sed verbis *Hoc facite;* & hoc Sacerdotis inuest, non populi. III.

III. Lutheri dictum secundū euerit primum. Tertium verum est: nam sine fide impossibile est placere Deo. At fidei inspectam putat de remissis peccatis cuiusque: Hæc damnatur à *Concil. Trid. Sess. 22. Can. ult.* 2. Kemnitium in tertio errare liquet suprà: de quarto, plures illi reiciunt: Necessarias esse negant vi præcepti Ecclesiæ: Vni eis nullā tribuunt. Mēdatia Kemniti vide in meo *Antipap. p. 3. q. 7.* De singularum ceremoniarum Antiquitate, &c. *Bell. l. 2. c. 14. 15. 16. 7. &c.*

IX. DE P O E N I T E N T I A.

Q V Æ S T I O LXXXI.

An Penitentia Sacramentum sit propriè dictum?

LUTHERVS lib. de Capt. Babil. timidè negat, & variat. 1. Neganda mihi sunt VII Sacramenta, & tantum tria pro tempore ponenda: 1. Bapt. Pœn. Panis. Ibid. in fine. Propriè Sacramenta vocari videntur est, quæ annexi signis promissa sunt. Quos si, ut, si rigidi loqui velimus, tantum duo sint, Bapt. & Panis. Nam Pœnitentia signo visibili & diuinitus instituta caret: nec aliud esse dixi, nisi viam ad Baptismum. 2. Alibi esse dat Sacramentum, anno 1545.

MELANCHTHON in Locis anno 1522. negat. Pœnit. non est signum: est enim voluntas nostra mortificatio, & reus ratio Spiritus; Sacramentum eius vel signum non aliud est, nisi Baptismus. Idem tamen libris de in cōditis cum Luthero asseruit esse Sacramentum.

ILLYRICVS in apol. Conf. Antuerp. 18. Kemnit. p. 2. Exam. pag. 909. scribere audent Conf. ff. Augustinam non agnoscere Pœn. Sacramentum. Nimirum quia Lutherus & Melan. h. priorem suum errorem reuocant: nec Pœnitentiam negam asseruerunt.

II. ZWINGLIVS lib. de vera & falsa relig. cap. de Sac. respuit Pœnit. dicere Sacramentum. **CALVINVS** *Inst. l. 4. c. 19. §. 15.* plura aggerit argumenta. Item in *Antid. Trid. Sess. 6. c. 15.* Beza in Confess. c. 7. a. 11.

III. LUTHERANI multi Calvinizant in

hoc, licet iurarint in Confessionem Augustinā: Vt Nicolaus Selneckerus in p. 2. *Padagogia.* Wigandus, Illyricus, Kema. in 1. *disput. de Penitentia.* &c. Vide in *Genealog. p. 3. q. 19.*

SVADENTIS CALVINISTÆ 1. Calvinus *Inst. l. 4. c. 19. §. 15.* &c. Romanenses Scholastici anxie in reperiendo hic Sacramentum desudant. Nodum in scirpo. Quod tamen optimum habent, rem incertam, opinionumq; varietate confusam relinquunt. 2. Dicunt esse Sacramentum; sed non est ceremonia externa à Domino instituta ad fidei nostræ confirmationem, &c. Qui tale in ipso Augustino, vident, quod penitentia Sacramentum vocant? 3. Nego iure haberi Sacramentum primum, quod nulla Dei promissio singularis ad hanc rem extet. 4. Deinde quod, quæcumq; hic ceremonia profertur, merum sit hominum inuentum, mendacium, & impostura.

5. Kemnitius par. 2. Exam. pag. 903. Ex diuina Institutione non habet tale externum elementum, quale in Baptismo & Eucharistia, quod ad integram definitionem, & genuinam proprietatem Sacramenti pertinet. 6. Sacramentum Pœnitentiae non habet fundamentum in Vet. Testamento, in quo fuit contritio & confessio; neq; tamen idcirco Sacramentum licet etiam absoluerit Nathan Dauidem. Licet Petrus *Act. 10.* Paulus. *Act. 26.* dicant se pœnitentia & remissione peccatorum non aliter docuisse, quam prophetæ. Neque Pœnitentia habet fundamentum in prædicatione Baptistæ, & Christi. 7. Neq; in hęc, Ioan. 20. *Quorum remisistis peccata.* &c. Neq; in doctrina Apostolorum aut exemplis, teste Paulo *Act. 26.* Petro, *Act. 10.* Vanum & falsum est Apostolos etiam docuisse pœnitentiam quoad substantialia, quæ impiante Baptismum ad Deum conuertuntur, & quæ lapsi post Baptismum redeant in gratiam.

AUTOR. Pœnitentia est propriè dictum Sacramentum: I. Ioann. 20. *Quorum remisistis.* &c. Vide in *Antichristo p. 3. q. 29.*